

Cercetător-antreprenor pe piața muncii în domeniile de specializare inteligentă (CERT-ANTREP)” Cod SMIS 2014+: 124708

POLICY BRIEF

NE PREGĂTIM PENTRU VIITOR: REGISTRUL UNIC VOLUNTAR PENTRU EVIDENȚA PERSOANELOR VULNERABILE

Mădălin Blidaru

PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPITAL UMAN

Context

Acest policy paper a fost dezvoltat în cadrul activităților Policy Accelerator Hub, dezvoltat de către SNSPA, UEFISCDI și CCIR prin proiectul „Cercetător-antreprenor pe piața muncii în domeniile de specializare inteligentă (CERT-ANTREP)”, cod SMIS 2014+: 124708, cofinanțat din Fondul Social European (FSE) prin Programul Operațional Capital Uman (POCU), axa prioritară 6: Educație și competențe.

Disclaimer

Opiniile și argumentele exprimate în acest document respectă viziunea autorului și nu reflectă neapărat pozițiile oficiale ale instituțiilor și organizațiile implicate în desfășurarea proiectului sau ale celor finanțatoare.

Mulțumiri

Mulțumesc mentorilor, coordonatorilor inițiativei și participanților din cadrul programului accelerator de politici publice pentru feedbackul acordat în realizarea acestui material. Fără comentariile și întrebările acestora, propunerea ar fi fost precară din punct de vedere explicativ. De asemenea, mulțumesc pentru referințele documentare și studiile de caz sugerate.

Copyright

© UEFISCDI

Autor

Mădălin Blidaru

contact@madalinblidaru.ro

An: 2020

Cuprins

Sumar	3
Evidența persoanelor vulnerabile. Orizont	5
Soluția: registrul unic voluntar de evidență a persoanelor vulnerabile	6
O nevoie europeană, națională, locală	8
3 opțiuni pentru implementare	10
Registrul unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile	12
Baze de implementare. Un impuls pentru dezbateri	13
Principii de implementare	13
Particularități ale dezvoltării acestui sistem	14
Cartografierea actorilor naționali relevanți	15
Exemple internaționale: SUA și Canada; Franța; Scoția	16
Cum poate sprijini registrul bunăstarea și siguranța cetățenilor?	19
Referințe	22

Sumar

Presiunea demografică a României ridică noi provocări. Aproape 30% din populația României va avea peste 65 de ani în 2070, comparativ cu 17% în 2016. O treime din populația României va fi în mediul rural în 2050, reprezentând peste 5 milioane de cetățeni.

Riscurile dezastrelor naturale (inundații, alunecări de teren, incendii de pădure, epidemii și nu numai) și antropice (contaminarea apelor, accidente biologice, chimice, radiologice și nucleare, deversări de cianuri și altele) sunt în creștere. Acestea pot avea impact negativ atât în mediul rural, cât și în cel urban, cu riscuri diferențiate în funcție profilul fiecărei persoane.

Este nevoie de intervenții sistemice privind evidența, planificarea și reacția pentru a asigura protecția populației împotriva riscurilor dezastrelor naturale și antropice, precum și de ordin social. COVID-19 a arătat vulnerabilitățile reacției în criză și dificultățile de a ajunge la persoanele care au cea mai mare nevoie de ajutor.

Tranziția digitală reprezintă o oportunitate pentru a dezvolta sisteme complexe de gestionare a informațiilor și de îndreptare a acestora inclusiv către nevoile de protecție civilă, asigurare a drepturilor sociale și dezvoltare a bunăstării comunității.

România se află în fața unei oportunități unice de obținere a finanțării pentru investiții, dar și pentru reforme, în principal din surse europene de finanțare. Importantă este gândirea și pregătirea unor proiecte mature.

Registrul unic voluntar de evidență a persoanelor vulnerabile este propunerea unui mecanism de îmbunătățire a evidenței persoanelor vulnerabile, punând la dispoziția autorităților publice locale și județene date personalizate care să sprijine planificarea și intervenția în caz de urgențe.

Acesta contribuie la o mai bună protecție civilă, pregătire pentru urgențe și management al crizei – în special în sprijinirea pregătirii și reacției rapide, livrarea unor servicii de asistență socială acolo unde sunt necesare, dezvoltarea parteneriatului între cetățeni și autorități, cu beneficii asupra încrederii în autorități și asupra capacității acestora a asigura bunuri publice.

Totodată, registrul sprijină rezolvarea unor probleme europene, naționale și locale prin îmbunătățirea protecției victimelor dezastrelor naturale sau antropogene, oferind noi instrumente pentru pregătirea pentru urgențe și răspunsul oferit.

Soluția propusă este bazată pe consimțământul informat al rezidenților, pe răspunderea publică și controlul democratic al mecanismului, pe înrolarea voluntară, pe cooperarea descentralizată a autorităților, pe valorificarea tranziției digitale și pe respectarea standardelor internaționale de protecție a datelor și asigurării confidențialității.

Evidența persoanelor vulnerabile. Orizont

Populația României îmbătrânește alert. Aproape 30% din populația României va avea peste 65 de ani în 2070, comparativ cu aproximativ 17,6% în 2016¹. Orizontul de 50 de ani poate părea îndepărtat, însă este un proces vizibil cu implicații în toate ramurile, de la economie și cultură la social și politic.

Față de alte state care se confruntă cu aceste prognoze, România este o țară cu o dimensiune rurală relevantă și cu o populație dispersată. Megatrendul urbanizării va avea un impact modest în România. 5,5 milioane de oameni vor fi în continuare în mediul rural în 2050, jumătate față de prezent, reprezentând aproximativ o treime la acea dată din populația țării, peste media europeană sau globală². În 2017, 43,7% din populația țării locuia în mediul rural – 9,7 milioane de persoane, cele mai multe dintre acestea din mediul rural locuind în comune cu o populație între 1.000 și 5.000 de persoane (aproape 80% din comune au o astfel de populație)³. Adicional, la nivel național, distribuția comunităților rurale marginalizate ocupa 992 de comune (35% din comune), iar comunele cu sate izolate, marcate de distanța mare față de cel mai apropiat oraș, erau suprareprezentate în rândul celor marginalizate⁴.

În aceste condiții, teme precum *bătrânii uitați* sau accesul la servicii sociale moderne se vor acutiza în lipsa intervențiilor sistemice centrate pe persoane și comunități, persoanele active cu oportunități economice stabile fiind mai puțin predispuse de a migra intern sau extern definitiv⁵.

Pe de o parte, pandemia a arătat vulnerabilitățile existente sub asumția auto-întreținerii sau întreținerii familiale, pe de altă parte, a lovit în plin în sistemele instituționalizate de protecție a persoanelor vârstnice, scoțând în evidență vulnerabilitățile epidemiologice ale acestora. Apare așadar, problema protecției civile a acestora în caz de urgență.

¹ European Commission, 2018, The 2018 Aging Report. Economic and Budgetary Projections for the 28 Member States (2016-2070), p. 23, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf

² United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, Annual Rural Population at Mid-Year by Region, Subregion, Country and Area, 1950-2050 (thousands), <https://population.un.org/wup/Download/>

³ INS, 2018, România în cifre, p. 15, https://insse.ro/cms/files/publicatii/Romania_in_cifre_breviar_statistic_2018.pdf

⁴ WBG, 2018, Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România, <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/politici-si-strategii/atlasul-zonelor-rurale-marginalizate-si-al-dezvoltarii-umane-locale-din-romania>

⁵ Tema *bătrânilor uitați* este redată în materiale de presă în numeroase cazuri. Pentru diferite probleme cu care se confruntă, pot fi identificate o serie de studii de caz internaționale (pe teme precum accesul la diferite servicii publice, sănătate, situația din aziluri și nu numai).

De altfel, distribuția numărului de cămine pentru vârstnici raportat la sute de mii de locuitori peste 65 de ani oferă o hartă cu numeroase zone subreprezentate, cu exemple de județe în care sunt doar câteva cămine disponibile⁶. Problema nu este limitată la persoanele de vârstă a treia, având diferite categorii aflate în condiții de risc.

În acest context, este nevoie de îmbunătățirea mecanismului de evidență a persoanelor vulnerabile, punând la dispoziția autorităților publice și comunităților locale un set de date personalizate despre persoanele vulnerabile, astfel încât să vină în sprijinul intervențiilor de asistență și securitate socială. Registrul unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile este o soluție.

Tranziția digitală reprezintă o oportunitate pentru a dezvolta sisteme complexe de gestionare a informațiilor și de îndreptare a acestora inclusiv către nevoile de protecție civilă, asigurare a drepturilor sociale și dezvoltare a bunăstării comunității.

Soluția: registrul unic voluntar de evidență a persoanelor vulnerabile

Soluția identificată este dezvoltarea unui registru unic voluntar care să îmbunătățească modul în care este făcută evidența persoanelor vulnerabile, sprijinind totodată planificarea și reacția pentru situații de criză.

Este o soluție digitală, bazată pe consimțământul liber al persoanelor aflate în risc. Această bază de date, construită pe informațiile persoanelor care se înscriu voluntar, poate facilita planificarea, prevenția și intervenția în cazuri de urgențe, oferind sprijin familiilor, comunităților locale și județene. Crearea cadrului legislativ, operaționalizarea și pilotarea sistemului, precum și scalarea la nivel național sunt pași necesari de urmat.

Registrul unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile contribuie la atingerea rezultatelor dorite (evidență, planificare, reacție) cu impact asupra sistemului de protecție

⁶ MMPS, 2020, Distribuția căminelor pentru vârstnici, <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/index>

civilă, în principal, dar și asupra sistemelor de asigurare a drepturilor sociale și de dezvoltare comunitară, dacă este dezvoltat.

Acest registru dedicat poate contribui la atingerea următoarelor rezultate în demersurile autorităților publice:

- O mai bună protecție civilă, pregătire pentru urgențe și management al crizei, în special în sprijinirea pregătirii și reacției rapide;
- Livrarea unor servicii de asistență socială acolo unde sunt necesare;
- Sprijin pentru măsurile de adaptare în cazul evenimentelor extreme și al celor cauzate de schimbările climatice;
- Dezvoltarea parteneriatului între cetățeni și autorități, cu beneficii asupra încrederii în autorități și asupra capacității acestora a asigura bunuri publice.

Figura 1: Pilonii registrului unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile

Sursa: reprezentare proprie

Mecanisme similare există în alte state care se confruntă cu probleme similare. Sunt prezentate, într-una dintre secțiunile următoare, cazurile din Canada și Statele Unite, precum și experiențe similare din Franța și Scoția. Instrumentul propus contribuie la îmbunătățirea răspunsului în cazul unor nevoi recunoscute pe plan local, național și european privind evidența, planificarea și reacția.

Propunerea registrului unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile vine într-un context marcat de oportunitățile de finanțare pentru programe și proiecte care pot îmbunătăți reziliența societății și contribui la asigurarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Așadar, recomandările propuse în acest document includ:

1. Crearea cadrului legislativ pentru o politică de evidență digitală a persoanelor vulnerabile, menit să vină în sprijinul acțiunilor de protecție civilă, drepturi sociale și dezvoltarea comunității.
2. Înființarea registrului unic voluntar de evidență a persoanelor vulnerabile, incluzând pilotarea sa în comunități cu persoane vulnerabile și izolate. Este estimată o perioadă de trei ani pentru operaționalizarea acestuia. Finanțarea sa se poate realiza din surse europene, ținând cont de potențialele contribuții ale acestui sistem la dezvoltarea rezilienței societale, utilității pe termen lung, și concordanței cu politicile de protecție civilă, asigurare a drepturilor sociale, acțiunii climatice, dezvoltare locală și digitalizare.
3. Respectarea standardelor de dezbatere publică, consultare publică, cooperare interinstituțională, confidențialitate, protecție a datelor, securitate informatică, participare publică, consimțământ liber exprimate, informare universală, înrolare voluntară, implementare descentralizată, digitalizare.

O nevoie europeană, națională, locală

Protecția victimelor dezastrelor naturale sau antropogene este o preocupare globală. Pregătirea pentru urgențe, răspunsul și recuperarea de după au nevoie de informații adecvate, inclusiv despre persoanele aflate în risc.

La nivel european, pe lângă obligațiile statelor membre ale Uniunii Europene derivate din obligația de a proteja drepturile omului și de a respecta valorile europene, UE are un rol complementar pentru a spori eficacitatea sistemelor de prevenire a catastrofelor naturale sau provocate de om și de protecție împotriva acestora⁷. Printre altele, acțiunea Uniunii Europene urmărește *„să susțină și să completeze acțiunea statelor membre la nivel național, regional și local care are ca scop prevenirea riscurilor, pregătirea factorilor implicați în protecția civilă din*

⁷ Tratatul de la Lisabona, art. 196, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016E196&from=EN>

statele membre și intervenția în caz de catastrofe naturale sau provocate de om, în cadrul Uniunii”⁸. Responsabilitatea principală revine, însă, autorităților naționale.

Protecția civilă nu este singura rațiune pentru acest demers. Dimensiunea socială este primordială. Pilonul european al drepturilor sociale menționează în capitolul al treilea principiile corespunzătoare incluziunii și protecției sociale (zece din cele douăzeci de principii incluse). Include, printre altele, dreptul la servicii de îngrijire pe termen lung de calitate, accesul la servicii esențiale sau accesul la servicii de sănătate. Este un document programatic specific condițiilor normale. Persoanele aflate în condiții de risc aparțin unor populații variate, motiv pentru care nevoile specifice completează principiile care stau la baza Pilonului european al drepturilor sociale.

Identificarea persoanelor care au nevoie de sprijin în caz de urgențe reprezintă o provocare pentru autorități, mai ales atunci când există disfuncționalități în circuitul informațional sau decizional, când crizele sunt neașteptate și este nevoie de intervenții sistematice, dar care presupun contactul direct cu cetățenii.

Complementar, la nivel național, Strategia de apărare națională pentru 2020-2024 continuă linia abordării de securitate extinsă, bazată atât pe riscurile și amenințările tradiționale, cât și pe cele noi. Această prioritizează ca direcție de acțiune securitatea cetățeanului, a comunității și a națiunii. Pot fi identificate pe dimensiunile de ordine publică, de informații, de management al situațiilor de criză, de protecție civilă și de securitate socială direcții de acțiune care pot fi sprijinite de dezvoltarea unui astfel de registru, de la perfecționarea sistemului național de gestionare a situațiilor de urgență și dezvoltarea condițiilor pentru creșterea gradului de siguranță a populației la modernizarea sistemului de comunicații și informații pentru preluarea și rezolvarea urgențelor cetățenilor⁹.

⁸ Ibid.

⁹ Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024 „Împreună pentru o lume sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”

COVID-19 a scos în evidență astfel de cazuri, cu persoane vulnerabile ajunse în stare de disperare în lipsa măsurilor de sprijin^{10, 11, 12}, persoane care au apelat la autorități în lipsa orizontului. Cazurile evidențiate în mass-media nu sunt noi, protecția socială fiind o problemă structurală a României, exemplu de rele practici pe plan internațional – de la tolerarea sclaviei și a traficului de ființe umane la abuzurile constante din sistemul de protecție socială¹³.

Soluția propusă poate să nu fie considerată o politică publică *per se*, mai degrabă o componentă, însă contribuie la îmbunătățirea condițiilor livrării unor servicii publice de bază într-un stat modern precum asistență socială și protecția civilă. Mai mult, următoarele decenii vor face ca aproximativ o treime din populația României să intre în principala categorie a grupului țintă.

În continuare, sunt descrise o serie de principii și opțiuni de implementare, precum și o cartografiere a actorilor relevanți care pot avea un rol în dezvoltarea acestui mecanism, alături de exemple internaționale de registre similare.

3 opțiuni pentru implementare

La nivelul analizei opțiunilor de implementare, pot fi identificate cele trei mari sectoare: public, privat și nonprofit. Toate au capacitatea de a pilota și dezvolta un astfel de mecanism, însă sunt o serie de indicatori în care unele prezintă o serie de avantaje naturale și pot răspunde mai bine nevoilor cetățenilor pe termen lung.

Sugestia dezvoltării acestui mecanism de către autoritățile publice vine pe fondul unor condiții satisfăcătoare pentru asigurarea unor servicii naționale, pentru obținerea finanțării pentru pregătirea tehnică a programului și pentru finanțarea implementării, pentru asigurarea răspunderii și controlului public, pentru gestionarea securității și administrării

¹⁰ Digi 24, 18 aprilie 2020, O bătrână a sunat la 112 și a spus că nu are ce mânca. Polițiștii i-au cumpărat alimente din banii lor, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/foto-o-batrana-a-sunat-la-112-si-a-spus-ca-nu-are-ce-manca-politistii-i-au-cumparat-alimente-din-banii-lor-1294043>

¹¹ PressHub.ro, 9 aprilie 2020, Polițiștii au ajutat o familie de bătrâni, dintr-un loc uitat de lume – Piscul Reghiului « vrancea24.ro, <https://www.vrancea24.ro/foto-politistii-au-ajutat-o-familie-de-batrani-dintr-un-loc-uitat-de-lume-piscul-reghiului/>

¹² Fanatik.ro, 26 aprilie 2020, Ajutor nesperat pentru o bătrână din București. Polițiștii i-au cumpărat medicamente și au transportat-o acasă, <https://www.fanatik.ro/ajutor-nesperat-pentru-o-batrana-din-bucuresti-politistii-i-au-cumparat-medicamente-si-au-transportat-o-acasa-19188558>

¹³ Cazurile Berevoești și Tândărei sunt doar câteva ieșite la suprafață.

securității informațiilor la standarde înalte și, nu în ultimul rând, pentru sustenabilitatea post-proiect.

Tabel 1: Criterii implementare în sistem public, privat, nonprofit – evaluare capacități.

	Autorități publice	Sector nonprofit	Mediul privat
<i>Capacitatea de planificare și implementare</i>	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare
<i>Abordare multianuală</i>	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare
<i>Capacitatea de pilotare</i>	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare
<i>Capacitatea de scalare</i>	Bună	Neutru	Neutru
<i>Experiență gestionare regiștri</i>	Bună	Bună	Bună
<i>Tehnologii și securitatea tehnologiilor folosite</i>	Bună	Bună	Foarte bună
<i>Atragere resurse umane</i>	Foarte bună	Bună	Bună
<i>Sincronizare și interoperabilitate cu alte sisteme naționale</i>	Bună	Nesatisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
<i>Securitatea datelor și administrarea informațiilor</i>	Bună	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare
<i>Răspundere privind protecția datelor</i>	Nesatisfăcătoare	Satisfăcătoare	Satisfăcătoare
<i>Asigurarea costurilor de finanțare</i>	Foarte bună	Nesatisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
<i>Răspundere și control public</i>	Foarte bună	Neutru	Nesatisfăcătoare
<i>Sustenabilitate post-proiect</i>	Bună	Satisfăcătoare	Nesatisfăcătoare
<i>Usability</i>	Nesatisfăcătoare	Foarte bună	Foarte bună

Registrul unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile

Implementarea unei politici publice sau a unei componente de politici publice bazate pe un registru unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile se bazează pe următoarele recomandări pentru autoritățile centrale (ex. Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, precum și autoritățile din subordine), autoritățile locale și județene, precum și alte părți interesate:

1. Îmbunătățirea sistemului de evidență a persoanelor vulnerabile și aflate în risc prin înființarea unui registru național de evidență pentru protecție civilă și asistență socială. Informarea tuturor rezidenților din România în mod adecvat asupra rolului registrului. Identificarea nevoilor de date pentru colectare și nivelul de protecție a acestora.
2. Lansarea dezbaterii publice privind înființarea registrului unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile. Ținând cont de volumul datelor și relevanța acestora, identificarea unui rol adecvat de participare la monitorizarea și evaluarea mecanismului de către reprezentanții societății civile.
3. Dezvoltarea dialogului cu autoritățile locale și județene pentru asigurarea *ownership*-ului asupra inițiativei, evidențiind rolul principal al acestora ca beneficiari ai mecanismului și beneficiile pe termen lung în materie de reacție în caz de urgență, planificarea răspunsului la dezastre și dezvoltarea comunității;
4. Lansarea unui cadru pilot, finanțabil, de preferat, din resurse europene. Dezvoltarea planului de asigurare a sustenabilității financiare (în cele din urmă, poate fi luată în considerare și un sistem de plată de tip 1 ban/persoană/an plătită de autoritățile locale).
5. Identificarea și adoptarea cadrului legislativ necesar. Din motive de securitate publică, externalizarea unui astfel de serviciu către terți implică riscuri și chiar amenințări pentru grupul țintă. Totodată, este nevoie de asigurarea răspunderii asupra funcționării sistemului și garantării unui nivel înalt de securitate informatică.

Baze de implementare. Un impuls pentru dezbatere

Principii de implementare

- Informarea universală a rezidenților din țară;
- Înrolarea liberă și voluntară în mecanism, la cerere;
- Cooperare descentralizată;
- Valorificarea tranziției digitale;
- Protecția datelor cu caracter personal;
- Respectarea standardelor *digital by default*;
- Servicii personalizate pe tot parcursul vieții;
- Registri județeni pe platformă/infrastructuri digitală unică;
- Încadrarea lecțiilor obținute în urma folosirii instrumentelor de evidență existente;
- Folosirea vocabularului tehnic european.

Figură 2: Elemente centrale în privința bazelor de implementare a registrului

Sursa: reprezentare proprie

Particularități ale dezvoltării acestui sistem

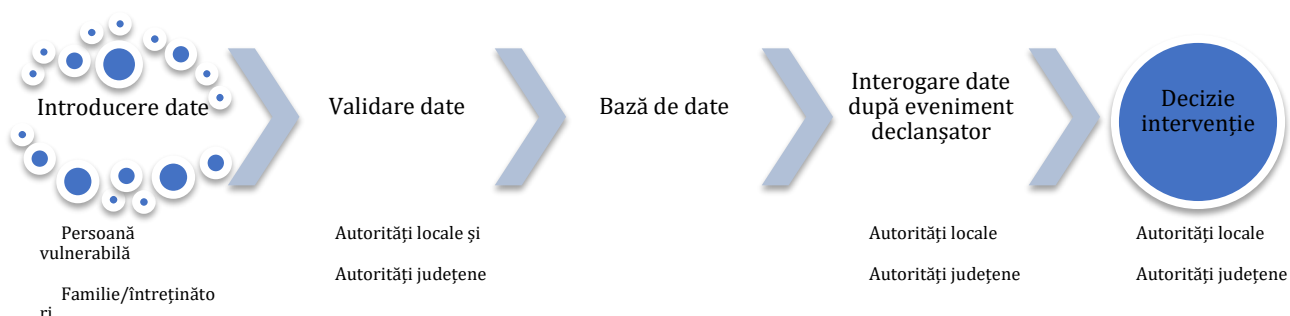
Sunt câteva elemente de fond care au nevoie de o dezvoltare ulterioară, dar fundamentale funcționării propunerii.

Identificarea datelor colectate și a nivelului de acces pentru fiecare este esențială pentru dezvoltarea registrului. Sunt necesare nu numai date socio-demografice privind persoana

înrolată în sistem, ci și date de contact – adrese electronice, fizice, telefonice – și informații personale precum boli, nevoi speciale, etc. Informațiile privind înființarea registrului și posibilitatea de înrolare trebuie să fie accesibile grupului țintă, motiv pentru care sistemul nu se poate baza pe informări digitale sau pe mass-media, fiind nevoie de transmiterea informațiilor inițiale fizic, la domiciliu.

De altfel, particularitățile grupului țintă îndeamnă administratorii sistemului să fie atenți la identificarea persoanelor vulnerabile, întrucât sunt, de multe ori, persoane marginalizate, aflate în situații de excluziune socială, chiar și fără electricitate. Modelul promovat de anumite instituții în ultimii ani, în care persoane fără telefon și calculator primeau notificările de plată în spațiul privat virtual, este de evitat. Modelul bazat pe transmiterea notificărilor în plic, universal, este funcțional. Autoritățile locale pot reveni ulterior la persoane pentru colectarea răspunsului, acolo este cazul.

Figură 3: Proces simplificat de utilizare a registrului

Sursa: reprezentare proprie

Accesul apropiaților la introducerea datelor este, de asemenea, oportun, inclusiv din diaspora, ținând cont de specificul grupului țintă. De asemenea, politica de acces și interogare a bazei de date este relevantă pentru buna funcționare a mecanismului, precum și alte elemente precum posibilitățile de migrare între registrele județene definite în dezvoltarea sa.

Cartografierea actorilor naționali relevanți

În cazul implementării acestui mecanism, trebuie identificată entitatea coordonatoare. Poate fi înființată o entitate de sine stătătoare cu rol strict de administrare a registrului și de

coordonare a dezvoltării sau poate fi dezvoltată o soluție pe lângă alte mecanisme existente la nivelul autorităților naționale.

În acest caz, Ministerul Afacerilor Interne are un avantaj strategic și experiența planificării unui astfel de mecanism, având experiența Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU), a Departamentului pentru Situații de Urgență (DSU) și a Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date (DEPABD). De asemenea, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) poate avea contribuții prin experiența și capacitatea de identificare a beneficiarilor, ținând cont rolul unor instituții naționale precum Casa Națională de Pensii Public (CNPP), Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS) și Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANPD). Adicional, Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS) poate avea un rol prin prisma împărtășirii experienței furnizării de servicii de comunicații și administrare a unor infrastructuri critice. La fel, Autoritatea pentru Digitalizarea României (ADR) poate fi implicată, având experiența gestionării unor sisteme de e-guvernare și în aria coordonării unor politici privind digitalizarea.

Prezența autorităților locale și județene este primară pentru administrarea datelor de pe domeniul acestora și accesului la platforme, reducând timpul pentru obținerea informațiilor în caz de urgențe și planificare a răspunsului la urgențe. Totodată, primăriile, consiliile județene și autoritățile din subordinea acestora au un acces mai ușor la populație. Nu în ultimul rând, pentru asigurarea informării universale a cetățenilor care se pot înscrie voluntar în acest registru, acoperirea oferită de Compania Națională „Poșta Română” oferă o serie de avantaje competitive precum încrederea de care se bucură din partea populației, buna cunoaștere a mediului local, acoperirea geografică și accesul la populația aflată în locuri izolate. Rămân importante câteva elemente: evitarea suprapunerii și fragmentării competențelor, precum și designul adecvat al fluxurilor de lucru. Implicarea societății civile este importantă în mecanismele de supraveghere și de monitorizare, precum și pentru a oferi constant feedback și recomandări.

Exemple internaționale¹⁴: SUA și Canada; Franța; Scoția

În Canada, unele autorități publice locale, în principal serviciile de poliție, au registre pentru persoanele vulnerabile (vezi Toronto Police Service¹⁵). Sunt baze de date voluntare, confidențiale, care oferă informații despre problemele cu care se pot confrunta membrii comunității aflați în situații de vulnerabilitate.

Datele adunate în aceste baze de date oferă celor aflați în prim-planul intervenției informații despre comportamente specifice ale persoanelor pe care le pot întâlni, datele de contact apropiatilor, sfaturi pentru rezolvarea problemelor specifice, locuri unde persoanele pot fi găsite în cazul în care dispar, fotografii, informații medicale și nu numai.

Informațiile pot fi transmise poliției electronic și ne-electronic de către persoanele care doresc să se înscrie în registru, de către părinți, tutore sau alte persoane cu autoritate asupra persoanelor respective. Informațiile incluse în acest registru pot fi utilizate de autorități, poliția în acest caz, strict pentru informații de fundal privind persoanele dispărute sau care se pot afla în anumite riscuri în cazuri particulare. Persoanele incluse au posibilitatea de a elimina informațiile lor în orice moment din registru.

În unele state federate din SUA, există programe prin care sunt operaționalizate registre care ajută respondenții în situațiile de urgență de la nivelul autorităților locale cu informații suplimentare despre nevoile din comunitățile lor. Platforma și mecanismul dezvoltat este la nivel de stat, dar nivelul de utilizare a informațiilor este cel al autorităților locale.

De exemplu, în Texas¹⁶, te poți înregistra în diferite moduri în Registrul de asistență de urgență al Statului Texas. Acesta nu îți garantează că vei primi asistență specifică în cazul unei urgențe, dar oferă comunităților locale informații adiționale care le sprijină în planificarea răspunsului la situații de urgență.

¹⁴ Problema particularităților locale/naționale și dimensiunile propuse mai sus orientează fiecare model național. Prin urmare, nu există model unic, deoarece există particularități specifice de regiune sau țară privind crizele la care trebuie să răspundă. Am ales modele propuse de câteva state federate americane, întrucât se confruntă cu importante dezastre naturale, au populații și teritorii similare României ca dimensiuni și răspândire geografică.

¹⁵ Toronto Police Service, Vulnerable Persons Registry, <http://torontopolice.on.ca/vulnerable-persons-registry/>

¹⁶ State of Texas Emergency Assistance Registry, <https://stear.tdem.texas.gov/Services/STEAR/Login.aspx>

Este un registru public, voluntar și confidențial, care permite persoanelor cu dizabilităților și celor cu anumite nevoi funcționale (mobilitate redusă, bariere de comunicare, necesități medicale suplimentar în caz de urgențe, asistență de transport sau îngrijire) să se înregistreze.

Informațiile pot fi introduse în sistem de persoana în cauză, un membru al familiei sau de voluntari, care pot face acest lucru online, prin telefon sau prin intermediul unui formular fizic. Informațiile rămân un an în sistem. Sunt furnizate informații precum numele, adresa, numărul de telefon, limba primară, contact în caz de urgență, datele furnizorilor de servicii de ajutor, animale, informații privind asistența de transport pentru evacuarea din casă, bariere de comunicare, nevoie medicale, funcționale sau dizabilități.

În Franța, în baza unui decret privind punerea în aplicare a unui articol ce ține de acțiunea socială în caz de riscuri excepționale, persoanele peste 65 de ani și peste aflate la domiciliu, persoanele de peste 60 de ani aflate la domiciliu și inapte de muncă, dar și alte persoane cu diferite dizabilități aflate la domiciliu se pot înscrie într-un registru la nivelul autorităților locale¹⁷. Diferența față de cazurile anterioare constă în faptul că acest registru este parte a politicii privind clima, raportat la situații de urgență¹⁸. Acestea sunt contactate și vizitate în caz de fenomene extreme (căldură mare, frig mare, inundații, relocări de urgență, etc.)

Este un sistem declarativ, voluntar, cu înregistrarea la nivelul autorităților locale. Înregistrarea de către persoana în cauza, dar și tutorilor și alți reprezentanți legali pot contacta primăria, centrele sociale sau suna la numere dedicate ori prin email pentru a se înscrie¹⁹. Registrul colectează informații precum numele și prenumele, data nașterii, calitatea sub care este înregistrată în registru, adresa, numărului de telefon, persoană de contact în caz de urgență.

Chiar dacă sistemul francez este centrat în jurul politicilor sociale, climatice și de sănătate publică, designul sistemului este similar celor amintite anterior din multe puncte de vedere și oferă un exemplu de reglementare centrală și implementare locală. Reacția locală în situații de urgență pe motive de mediu însă este un subiect des întâlnit și în România.

¹⁷ Ministerul Solidarităților și Sănătății, 29 octombrie 2015, Recensământul persoanelor în risc, Riscuri climatice, Sănătate și mediu, <https://solidarites-sante.gouv.fr/sante-et-environnement/risques-climatiques/article/le-recensement-des-personnes-a-risque>

¹⁸ Décret n°2004-926 du 1 septembre 2004, <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000005836671/2005-09-09/>

¹⁹ Exemple: Langres - http://www.langres.fr/registre-des-personnes-vulnerables_109.html, Issy-les-Moulineaux - <https://www.issy.com/vivre-a-issy/registre-des-personnes-vulnerables>; Verlinghem - <https://verlinghem.fr/fr/rb/562681/registre-communal-personnes-vulnerables-ou-isolees>

Scoția oferă un alt studiu de caz folosit pentru evidențierea dezvoltării unor regiștri similari în alte state democratice, dar un exemplu de „așa nu”. Exemplu scoțian este însoțit de un scandal privind consimțământul persoanelor introduse în baza de date. Devine foarte importantă, astfel, guvernarea unui astfel de mecanism, util mai multor politici publice, o guvernare la standarde înalte.

În 2017, un scandal de presă apare în Regatul Unit în urma unui reportaj al televiziunii publice²⁰. Subiectul este o bază de date secretă a poliției scoțiene cu persoanele vulnerabile. Aproximativ 400.000 de persoane erau incluse în această bază de date menită să protejeze persoanele vulnerabile²¹. A ridicat probleme legate de modul de colectare a datelor, privind partajarea acestora cu alte servicii (e.g. sănătate, social, educație). La scurt timp, se află că numărul era de fapt dublu, aproximativ 815.000 de persoane în această bază de date secretă folosită în scopuri polițienești, practic unul din șapte scoțieni²². A urmat o anchetă parlamentară, precum și promisiuni de punere în legalitate a bazei de date.

Cum poate sprijini registrul bunăstarea și siguranța cetățenilor?

Pentru a evidenția momentele în care registrul unic voluntar pentru evidența persoanelor vulnerabile poate veni în ajutorul cetățenilor afectați și al autorităților publice, în această secțiune sunt disponibile exemple reale de persoane aflate în nevoie, bazate pe relatări publice, dar și cazuri ipotetice pentru viitor.

I. Selecție cazuri reale

Comunități izolate: un bătrân de 93 de ani din Vrancea trăia izolat pe un deal împreună cu soția sa. În 2019, acesta a fost ajutat de polițiști vrânceni cu câteva provizii și reparații la casă.

²⁰ BBC Scotland, 26 septembrie 2017, More than 400,000 Scots labelled 'vulnerable' on police database, <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-41335762>

²¹ The Scottish Sun, 26 septembrie 2017, Secret database. Here's how to check if you are one of 400,000 people on Police Scotland's secret database, <https://www.thescottishsun.co.uk/news/scottish-news/1616596/heres-how-to-check-if-you-are-one-of-the-400000-people-on-a-secret-police-database/>

²² Express, 18 noiembrie 2018, Law-breaking Scottish police database gets bigger, <https://www.express.co.uk/news/uk/1046854/police-database-scotland-data-protection-act>

În locul în care trăiește, casele sunt foarte izolate, fiind nevoiți să traverseze două dealuri pentru pâine. De asemenea, nu au electricitate²³.

Într-un caz fericit la începutul pandemiei, în stare de urgență, un grup de studenți din Cluj și-au arătat disponibilitatea și sprijinul pentru bătrânii din blocul acestora care aveau nevoie de cumpărarea de medicamente și alimente²⁴. Însă este dificil de cunoscut o situație reală la nivel de bloc, la nivel stradă, cartier sau chiar oraș privind persoanele care au aceste nevoi în timp de criză și nu numai, precum și de a mobiliza eficient voluntarii pentru a ajunge la persoanele aflate în nevoie.

Condițiile de iarnă aduc diferite dificultăți, unele cunoscute, altele mai puțin cunoscute. Cazurile persoanelor izolate pentru perioada de iarnă nu sunt noi, nici situația în care accesul pe drumuri este îngreunat și chiar întrerupt pentru zile întregi. În aceste situații, devine importantă cunoașterea locului unde se află persoanele și care sunt nevoile speciale în caz de intervenție. Pe lângă cazurile clasice de drumuri blocate²⁵, de obicei soluționate în câteva ore, apar și cazuri excepționale. Cu zăpezi de până la doi metri, inclusiv intervențiile cu mașinile Armatei au nevoie de sprijin pentru a sprijini persoanele aflate în nevoie – probleme de sănătate, nașteri și nu numai²⁶.

Incendiile de pădure sunt întâlnite în fiecare an în diferite localități. Cazurile incendiilor de pădure în care focul poate ajunge aproape de așezările umane aduc probleme²⁷. În astfel de situații, autoritățile locale și oamenii aflați în risc cunosc cel mai bine riscurile cu care se confruntă.

Cazul persoanelor care dispar și sunt găsite moarte din cauze care puteau fi prevenite, dincolo de violențe, sunt de asemenea întâlnite constant. Dat dispărut de o săptămână, un bărbat din Vâlcea a fost găsit mort pe un câmp, cel mai probabil înghețat din cauza viscolului și a

²³ Știrile Pro TV, 5 aprilie 2019 <https://stirileprotv.ro/divers/eu-n-am-avut-politie-in-curte-gestul-unor-politisti-pentru-doi-batrani-izolati-de-lume.html>

²⁴ Mediafax, 12 martie 2020, <https://www.mediafax.ro/social/gestul-de-suflet-al-unor-studenti-din-cluj-in-plina-criza-covid-19-cumpara-mancare-si-medicamente-pentru-batrani-18975484>

²⁵ Ziare.com, 5 februarie 2020, <https://ziare.com/stiri/drumuri/viscolul-face-ravagii-in-tara-trei-judete-sunt-inchise-complet-1596500>

²⁶ Ziarul de Vrancea, 6 februarie 2012, <https://www.ziaruldevrancea.ro/actualitatea/ultimele-stiri/74652-unde-nu-razbesc-tab-urile-si-elicopterele-invinge-omenia.html#!>

²⁷ Ziarul Financiar, 28 iulie 2019, <https://www.zf.ro/zf-24/ultima-ora-incendiu-puternic-in-galati-zeci-de-hectare-de-padure-cuprinse-de-flacari-18253251>

zăpezii²⁸. Altul, tot din cauza viscolului, în Buzău, a fost găsit după trei săptămâni²⁹. Un alt bătrân, de data aceasta găsit rătăcit prin munți, a fost găsit mort după două săptămâni în Hunedoara³⁰. Cunoașterea obiceiurilor persoanelor care obișnuiesc să plece de acasă pentru diferite nevoi sau dorințe, inclusiv rute uzuale, poate contribui la facilitarea identificării acestora în situațiile în care dispar sau pentru sprijinirea de activități preventive.

Cazurile persoanelor găsite decedate în locuințele acestora sunt comune la „știrile de ora 5”. Numeroase cazuri de bătrâni singuri au nevoie de sprijin din partea autorităților, inclusiv de monitorizare. Sunt cazuri de persoane singure identificate după două luni de la data decesului³¹.

II. Scenarii generice

Ion și Maria au deficiențe de mobilitate și locuiesc într-o zonă inundabilă. O parte semnificativă a orașului în care locuiesc va fi sub ape, ținând cont de prognozele anunțate în urma revărsării Dunării după ploile masive din Europa Centrală.

Carmen are 87 de ani și locuiește singură într-o comună din Buzău, departe de vecini. Nepoții care aveau grijă să o sprijine sunt plecați la spargheli în Germania. Nu se aștepta nimeni la zăpezi de peste un metru în a doua jumătate a lui februarie.

Elif suferă de Alzheimer. Nu este prima dată când uită drumul spre casă și se rătăcește. Autoritățile au nevoie de datele sale pentru o localizare pe camerele video și știu doar de la copii că nu mai răspunde la telefon și nu a ajuns acasă.

Temperaturile ridicate au contribuit la incendii de pădure masive în Carpați și zona subcarpatică în 2027. Sute de mii de oameni sunt în calea incendiului și a fumului ucigaș. Nu este cunoscută situația persoanelor care au nevoie de sprijin pentru mobilitate și care nu au putut să obțină sprijinul în timp util. Echipile de intervenție au nevoie de datele de localizare ale acestora.

Florica locuiește la etajul 5, are 75 de ani și are probleme de sănătate. Poate să iasă zilnic la cumpărături, dar nu poate face provizii, deoarece nu le poate ridica, iar blocul nu are lift.

²⁸ Mediafax, 8 martie 2018, [https://www.mediafax.ro/social/barbat-din-valcea-disparut-de-o-saptamana-gasit-mort-pe-un-camp-din-
vitomiresti-17053978](https://www.mediafax.ro/social/barbat-din-valcea-disparut-de-o-saptamana-gasit-mort-pe-un-camp-din-vitomiresti-17053978)

²⁹ Știrile Pro TV, 17 februarie 2017, <https://stirileprotv.ro/mort.html>

³⁰ Mediafax, 6 iunie 2018, <https://www.mediafax.ro/social/batranul-care-s-a-ratacit-in-munti-gasit-mort-dupa-doua-saptamani-17245607>

³¹ Libertatea, 12 iunie 2019, <https://www.libertatea.ro/stiri/un-barbat-a-fost-gasit-mort-in-propria-locuinta-2-2664574>

Cartierul este sub alertă epidemiologică și carantinat din cauza unui virus transmis de la papagali la om, care afectează în principal persoanele în vârstă. Florica are nevoie de ajutor pentru provizii.

Referințe

European Commission, 2018, The 2018 Aging Report. Economic and Budgetary Projections for the 28 Member States (2016-2070), disponibil la https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip079_en.pdf

INS, 2018, România în cifre, disponibil la https://insse.ro/cms/files/publicatii/Romania_in_cifre_breviar_statistic_2018.pdf

MMPS, 2020, Distribuția căminelor pentru vârstnici, disponibil la <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/index>

Ministerul Solidarităților și Sănătății, 29 octombrie 2015, Recensământul persoanelor în risc, Riscuri climatice, Sănătate și mediu, disponibil la <https://solidarites-sante.gouv.fr/sante-et-environnement/risques-climatiques/article/le-recensement-des-personnes-a-risque>

State of Texas Emergency Assistance Registry, disponibil la <https://stear.tdem.texas.gov/Services/STEAR/Login.aspx>

Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2020-2024 „Împreună

pentru o lume sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”

Toronto Police Service, Vulnerable Persons Registry, disponibil la <http://torontopolice.on.ca/vulnerable-persons-registry/>

Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, versiunea actualizată și consolidată

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, Annual Rural Population at Mid-Year by Region, Subregion, Country and Area, 1950-2050 (thousands), disponibil la <https://population.un.org/wup/Download/>

WBG, 2018, Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România, disponibil la <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/politici-si-strategii/atlasul-zonelor-rurale-marginalizate-si-al-dezvoltarii-umane-locale-din-romania>

© UEFISCDI 2020

Titlul proiectului: Cercetător-antreprenor pe piața muncii în domeniile de specializare inteligentă (CERT-ANTREP), cod SMIS: 124708

Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Proiect cofinanțat de Fondul Social European prin
Programul Operațional „Capital Uman” 2014-2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția Uniunii Europene sau a Guvernului României.

